

ΣΑΒΒΑΤΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ.

ΤΕΥΧΟΣ Α'. Ἀριθ. 27.

Σάββατον 10/22 Ἰουνίου 1878.

Τιμὴ 3 χαρτόγραφα.

Κωνσταντινούπολις, 9/21 Ἰουνίου.

ΤΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΩΝ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΣΥΛΛΟΓΩΝ.

Εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ὑπομνήματος τῶν Ἑλληνικῶν Φιλεκπαιδευτικῶν συλλόγων ὑπερῷ δημοσιεύσαμεν ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς Σαββατιαίας Ἐπιθεωρήσεως, δημοσιεύομεν σήμερον ἐπὶ τὸ συνοπτικώτερον καὶ τὸ προσάρτημα αὐτοῦ, ἥτοι τοὺς στατιστικοὺς πίνακας περὶ τῶν ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ ἑλληνικοῦ, βουλγαρικοῦ καὶ ἄλλων πληθυσμῶν. Τὸ προσάρτημα ἔχει οὕτω.

Α'. ΘΡΑΚΗ.

Α'. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ.

Ἡ ἐπαρχία τῆς Κωνσταντινούπολις περιλαμβάνει πόλεις μὲν τὰς ἐξῆς τὸ Σταυροδρόμιον, τὸν Γαλατᾶν, τὸ Φανάριον, τὰ Ταταῦλα καὶ τὰ Ψαμμαθεῖα· κωμοπόλεις δὲ τὰς Πικριδεῖας, τὸ Διπλοκιδόνιον, τὸ Μεσάχωρον, τὸ Μέγα-Ρεῦμα, καὶ τὸ Νεοχώριον· χωρία δὲ 20, ἅπαντα ἑλληνικά. Πληθυσμὸν περιέχει 653,000 ψυχὰς, ἐξ ὧν Ἕλληνες 250,000, Βούλγαροι 3,000, Ὀθωμανοὶ 200,000, διάφοροι φυλαὶ 120,000, ξένοι ὑπήκοοι 80,000. Σχολεῖα ἑλληνικά 110, ἐν οἷς φοιτῶσι 15,000 παῖδες.

ΣΗΜ. Ἐν τῷ μουσουλμανικῷ πληθυσμῷ δὲν συμπεριλαμβάνεται ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμένουσα στατιωτικὴ φρουρά. Κυρίως εἰπεῖν οὐδαμῶς ὑπάρχει ἐν Κωνσταντινουπόλει βουλγαρικὸς πληθυσμός. Οἱ ἐν αὐτῇ διαμένοντες ἐλάχιστοι Βούλγαροι ἀνήκουσιν εἰς τὸν κινητὸν πληθυσμόν. Μεταξὺ τῶν ξένων ὑπηκόων ὑπάρχουσιν ὑπὲρ τοὺς 60000 Ἕλληνες, ἐγκατεστημένοι ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ διαφέροντες τῶν συμπατριωτῶν αὐτῶν μόνον καθόσον ξένης ἀπολαύουσι προστασίας ἐπὶ τῶν συμφε-

ρόντων αὐτῶν. Ἡ αὐτὴ παρατήρησις ἐφαρμόζεται εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας τοῦ κράτους. Τὸ τρίτον τῆς ἐγγείου ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἰδιοκτησίας ἀνήκει τοῖς Ἕλλησιν. Ἡ ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν σχολείων ἐτησίᾳ δαπάνη ὑπερβαίνει τὸ ἐν ἑκατομμ. φράγγων. Ὑπάρχει εἰς Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος πρὸς παιδευσιν τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἐν Τουρκίᾳ, 5 πρὸς παιδευσιν ἐν Θράκῃ, ἐν Μακεδονίᾳ, Ἡπείρῳ, ἐν Θεσσαλίᾳ, ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, 3 διὰ τὴν ἀνωτέραν παιδευσιν καὶ περὶ τὰ 30 φιλεκπαιδευτικὰ σωματεῖα διὰ τὴν δημοτικὴν παιδευσιν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ.

Τὰ δὲ περίχωρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως περιλαμβάνουσι κωμοπόλεις μὲν τὰς Μέτρας, τὴν Καλλικράτειαν, τὸν Μεγάλον Τσεκμετζέ, τὰ Θεραπεῖα, τὸν Βαθυβρύακα καὶ τὸ Φαναράκιον· χωρία δὲ 52 ἑλληνικά. Περιέχουσι δὲ αἱ κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία ταῦτα πληθυσμὸν 42.500, ἐξ ὧν Ἕλληνες 37,500 καὶ Ὀθωμανοὶ 5,000. Σχολεῖα ἑλληνικά 50, μαθηταὶ 2,700. Ὡστε ὁ ὅλικός ἀριθμὸς τῆς ἐπαρχίας Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν περιχώρων αὐτῆς κατὰ ἐθνότητας ἔχει ὥδε. Ἕλληνες μὲν 287,500, Βούλγαροι 3,000, Ὀθωμανοὶ 205,000, διάφοροι φυλαὶ 120,000, ξένοι ὑπήκοοι 80,000. Ἐν ὧν 695,500. Ὁ δὲ πληθυσμὸς κατὰ πόλεις τῶν μὲν Ἑλλήνων ἐστὶ 250,000, τῶν δὲ Βουλγάρων, 3,000.

ΣΗΜ. Μεταξὺ τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ὑπάρχουσι ἐν 5 ἢ 6 χωρίαις 3000, οἵτινες ἐν ταῖς καθημεριναῖς αὐτῶν σχέσεσι ποιῶνται χρῆσιν τοῦ ἐλληνοβουλγαρικοῦ ἰδιώματος. Ἡ ἐγγείος ἰδιοκτησία τῶν χωρίων ἀνήκει εἰς τοὺς κατοίκους. Ἡ ἐτησίᾳ δαπάνη πρὸς παιδευσιν ἀνέρχεται εἰς 60000 φράγκα.

Β'. ΒΙΛΑΕΤΙΟΝ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

α. Σανδζάκιον Ῥαιδεστοῦ.

Τὸ σανδζάκιον τῆς Ῥαιδεστοῦ περιλαμβάνει τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ῥαιδεστοῦ μετὰ τῆς πόλεως Ῥαιδεστοῦ, τῶν κωμοπόλεων Σχολαρίου, Πανίδου, Ναίπκιοι, Κούμπα καὶ Γενίκιοι, καὶ χωρίων 4

ἑλληνικῶν· πληθυσμὸν δὲ ἐν ὅλοις Ἑλλήνων μὲν 28,800, Μουσουλμάνων δὲ 8,000, διαφόρων φυλῶν 15,000, ξένων ὑπηκόων 5,000· σχολεῖα ἑλληνικὰ 25 μετὰ 1,850 μαθητῶν, καὶ πληθυσμὸν ἀστυκὸν 15,000 Ἑλλήνων. Τὴν ἐπαρχίαν τῆς Τσορλοῦ μετὰ τῆς πόλεως Τσορλοῦ καὶ 17 χωρίων, ἐν οἷς κατοικοῦσι 10,000 Ἕλληνες, 2,000 Ὀθωμανοί, 3,000 διάφοροι φυλαὶ καὶ 2,000 ξένοι ὑπήκοοι· σχολεῖα ἑλληνικὰ 14 μετὰ 500 μαθητῶν καὶ πληθυσμὸν ἀστυκὸν 7,000 Ἑλλήνων. Τὴν ἐπαρχίαν τῆς Χαριουπόλεως μετὰ τῆς κωμοπόλεως Χαριουπόλεως καὶ 19 χωρία ἑλληνικὰ, ἐν οἷς κατοικοῦσιν 6,000 Ἕλληνες, 1,000 Ὀθωμανοί· σχολεῖα ἑλλην. 10 μετὰ 300 μαθητῶν. Τὴν τῶν Μαλγάρων μετὰ τῆς κωμοπόλεως Μαλγάρων καὶ 25 ἑλλ. χωρίων μετὰ πληθυσμοῦ 16,500 Ἑλλήνων, 2,000 Ὀθωμανῶν, 3,000 διαφόρων φυλῶν καὶ 13 ἑλλην. σχολείων μετὰ 350 μαθητῶν. Τὴν τῆς Βιζύης καὶ Μηδείας μετὰ τῶν κωμοπόλεων Βιζύης, Μηδείας καὶ Σαμακοβίου, 25 ἑλληνικῶν χωρίων πληθυσμὸν δὲ 29,000 Ἑλλήνων, 2,500 Ὀθωμανῶν καὶ 1,000 ξένων ὑπηκόων. 18 ἑλλ. σχολεῖα μετὰ 800 μαθητῶν. Τὴν τοῦ Λουλέ-Βουργάζ μετὰ τῆς πόλεως Λουλέ-Βουργάζ καὶ 5 χωρίων ἑλλ. καὶ πληθυσμὸν 6,800 Ἑλλήνων, 1,500 Ὀθωμανῶν· 5 σχολεῖα ἑλλ. μετὰ 400 μαθητῶν καὶ πληθυσμὸν ἀστυκὸν 3,500. Τὴν τῆς Ἡρακλείας μετὰ τῆς πόλεως Σηλυβρίας, τῶν κωμοπόλεων Ἡρακλείας, Ἐπιθατῶν, Ἐξαστέρου καὶ Φαναρίου καὶ 14 χωρίων ἑλληνικῶν· πληθυσμὸν δὲ 20,500 Ἑλλήνων, 2,000 Ὀθωμανοὺς, 2,000 διαφόρων φυλῶν, 1,000 ξένων ὑπηκόων σχολεῖα ἑλληνικὰ 18 μετὰ 1,500 μαθητῶν καὶ ἀστυκὸν πληθυσμὸν 4,000.

Ἐν συνόλῳ ὁ ὅλικός πληθυσμὸς τῶν μὲν Ἑλλήνων ἀνέρχεται εἰς 117,600, τῶν δὲ Ὀθωμανῶν εἰς 19,000, διαφόρων φυλῶν 23,000, ξένης ὑπηκόου 9,000· ὁ δὲ κατὰ πόλεις ὅλικός ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων εἰς 29,500.

ΣΗΜ. Μεταξὺ τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ὑπάρχουσιν 9500 διεσπαρμένοι εἰς 30 χωρία, ἥτοι 3000 ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Τσορλοῦ, 2,000 ἐν Μαλγάραις, 2,500 ἐν Μηδείᾳ καὶ 2000 ἐν Ἡρακλείᾳ, καὶ ὁμιλοῦντες τὸ ἑλληνοβουλγαρικὸν ἰδιῶμα. Ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας τοῦ σανδζακίου τούτου ἀνήκει τῷ ἑλληνικῷ πληθυσμῷ. Ἡ πρὸς ἑλληνικὴν παιδείαν ἐτησίᾳ δαπάνη ἀνέρχεται εἰς 150,000 φράγκα. Ὑπάρχει εἰς κεντρικὸς Σύλλογος ἐν Ῥεδαίστῃ καὶ φιλεκπαιδευτικαὶ ἀδελφότητες ἐν Τσορλοῦ, ἐν Βιζύῃ, ἐν Σηλυβρίᾳ, ἐν Πανίδῳ, ἐν Σχολαρίῳ.

6'. Σανδζάκιον Καλλιπόλεως.

Τὸ σανδζάκιον τῆς Καλλιπόλεως περιλαμβάνει τὰς ἐπαρχίας τῆς Καλλιπόλεως μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, τῶν κωμοπόλεων Μαδύτου, Πλαγιαρίου Βεργᾶς καὶ ἑτέρων 4 καὶ 3 ἑλληνικῶν χωρίων, ἐν οἷς κατοικοῦσιν 21,500 Ἕλληνες, 9,500 διάφοροι φυλαί· σχολεῖα ἑλληνικὰ 13 μετὰ 1,000 μαθητῶν, καὶ ἀστυκὸν πληθυσμὸν 20,000 Ἑλλήνων. Τὴν τῆς Περιστάσεως (Σάρκιοι) μετὰ τῶν κωμοπόλεων Σάρκιοι, Μυριοφύτου, Γάνου καὶ Χώρας, Ἀβδιμίου καὶ 15 ἑλλην. χωρίων· πληθυσμὸν 40,000 Ἑλλήνων καὶ 500 διαφόρων φυλῶν σχολεῖα 28 μετὰ 2,700 μαθητῶν· ἀστυκὸν πληθυσμὸν 25,000. Τὴν τοῦ Κεσσάν μετὰ 8 ἑλλην. χωρίων καὶ πληθυσμὸν ἑλληνικὸν 3,500 καὶ 4 ἑλλην. σχολείων μετὰ 250 μαθητῶν. Τὴν τῆς Αἴνου μετὰ 15 χωρίων καὶ πληθυσμὸν ἑλληνικὸν 14,400 καὶ 8 σχολείων ἑλλ. μετὰ 300 μαθητῶν, καὶ ἀστυκὸν πληθυσμὸν 4,000 Ἑλλήνων. Τὴν τῆς Κιουμουρτζίνας μετὰ τῶν πόλεων Κιουμουρτζίνας καὶ Μαρωνείας, τῆς κωμοπόλεως Μάκρης καὶ 24 ἑλλ. χωρίων· πληθυσμὸς 19,500 Ἑλλήνων· 16 σχολεῖα ἑλλην. μετὰ 1,400 μαθητῶν καὶ πληθυσμὸς κατὰ πόλεις 8,000 Ἕλληνες. Ὡστε ὁ ὅλικός πληθυσμὸς τῶν μὲν Ἑλλήνων εἶναι 98,900, τῶν δὲ Ὀθωμανῶν 35,000, οἱ διαφόρων ἐθνοτήτων 10,000, ξένης ὑπηκόου 10,000, ὁ δὲ κατὰ πόλεις πληθυσμὸς 57,000.

ΣΗΜ. 3,900 Ἕλληνες, διεσπαρμένοι εἰς 10 χωρία τῆς ἐπαρχίας Κιουμουρτζίνας καὶ εἰς 2 χωρία τῆς ἐπαρχίας Αἴνου, ποιοῦνται χρῆσιν τοῦ ἑλληνοβουλγαρικοῦ ἰδιώματος. Τὰ δύο τρίτα τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας ἀνήκουσιν τῷ ἑλληνικῷ πληθυσμῷ. Ἐτησίᾳ δαπάνη διὰ τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν 120000 φράγκα. Χωρία 12. Εἰς κεντρικὸς σύλλογος ἐν Αἴνῳ, 8 φιλεκπαιδευτικαὶ ἀδελφότητες.

γ'. Σανδζάκιον Ἀδριανουπόλεως.

Τὸ σανδζάκιον τῆς Ἀδριανουπόλεως περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς ἐπαρχίας· τὴν τῆς Ἀδριανουπόλεως μετὰ τῆς ὁμωνύμου πρωτεύουστος, τῶν κωμοπόλεων Καθακλῶ, Καρυῶν, Σιναπλῶ, Μοναστηρίου, Βαγιαλίκ καὶ Βαϊῦσάλ, 59 ἑλλην. χωρίων καὶ 25 βουλγαρικῶν, ἐν οἷς κατοικοῦσι 50,000 Ἕλληνες καὶ 10,000 Βούλγαροι· σχολεῖα ἑλληνικὰ 18 μετὰ 3,000 μαθητῶν, ὁ δὲ κατὰ πόλεις πληθυσμὸς τῶν μὲν Ἑλλήνων εἶναι 25,000, τῶν δὲ Βουλγάρων 4,000. Τὴν τῆς Χάφσας μετὰ τῆς κωμοπόλεως Χάφσας, 8 ἑλληνικῶν χωρίων, 4 βουλγαρικῶν καὶ 3 μικτῶν· κατοικοῦσι δ' ἐν αὐτοῖς 4,700 Ἕλληνες καὶ 2,000 Βούλγαροι· σχολεῖα ἑλλην. 4 μετὰ 220

μαθητῶν. Τὴν τοῦ Βαβὰ ἐσὶ μετὰ 8 ἑλλήν. χωρίων καὶ 4 βουλγαρικῶν· πληθυσμὸς 4,850 Ἑλλη-
νες καὶ 1,300 Βούλγαροι· ἑλλήν. σχολεῖα 5 μετὰ
220 μαθητῶν. Τὴν τοῦ Βουνάρ ἰσὰρ μετὰ τῶν
κωμοπόλεων Βουνάρ ἰσὰρ καὶ Σχοποῦ, 8 χωρίων
ἑλλήν. καὶ 4 βουλγ. πληθυσμὸς ἑλληνικὸς 11,750,
βουλγαρικὸς 6,520· σχολ. ἑλλήν. 6, μαθητὰς 500·
ἀστυκὸς πληθυσμὸς 6,000. Τὴν τῶν Σαράντα ἐκ-
κλησιῶν μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, 9 ἑλληνικ.
χωρίων καὶ 30 βουλγαρ. πληθυσμὸν ἑλλ. 11,100,
βουλγαρ. 20,000· σχολεῖα ἑλλήν. 8, μαθηταὶ 650,
καὶ ἀστυκὸν πληθυσμὸν 9,000. Τὴν τοῦ Τσιρμέν
μετὰ 22 ἑλλ. χωρίων, 17 βουλγαρικῶν καὶ 2 μι-
κτῶν· πληθυσμὸς 11,000 Ἑλληνας, 4,200 Βούλ-
γαροι· σχολεῖα ἑλλήν. 15, μαθηταὶ 800. Τὴν τοῦ
Κιζιλ ἀγάτς μετὰ 5 χωρίων ἑλλ. καὶ 22 βουλγα-
ρικῶν· πληθ. ἑλληνικὸς 1,600, καὶ βουλγ. 7,300.
Τὴν τοῦ Μουσταφᾶ πασσᾶ μετὰ τῆς ὁμωνύμου πό-
λεως καὶ 20 χωρίων ἑλληνικ. 12 δὲ βουλγαρικῶν·
πληθ. ἑλληνικ. 12,500, βουλγαρ. 10,000· σχολ.
ἑλλ. 1, μαθηταὶ 80· ἀστυκὸς πληθυσμ. Ἑλληνας
500, Βούλγαροι 4,000. Τὴν τοῦ Οὐζοῦν κιοπροῦ
μετὰ τῆς κωμοπ. Οὐζοῦν κιοπροῦ καὶ 38 ἑλλήν.
καὶ 14 βουλγ. χωρίων· πληθ. ἑλλ. 20,500, βουλγ.
5,800· σχολεῖα ἑλλ. 3, μαθηταὶ 150· ἀστυκὸς
πληθ. 2,000 Ἑλληνας καὶ 800 Βούλγαροι. Τὴν τοῦ
Διδυμοτείχου μετὰ τῆς πόλεως Διδυμοτείχου, τῶν
κωμοπ. Σουφλῆ, Μάνδρας καὶ Βουγιούκ δερβέντ,
35 ἑλλ. καὶ 13 βουλγαρικῶν χωρίων· πληθ. ἑλλ.
30,000, βουλγ. 7,600· σχολεῖα ἑλλ. 25, μαθηταὶ
1,500· ἀστυκὸς πληθυσμὸς 18,000 Ἑλληνας καὶ
2,300 Βούλγαροι. Τὴν τῶν Φερέρων μετὰ τῆς κω-
μοπόλεως Φερέρων, 36 ἑλλ. καὶ 13 βουλγ. χωρίων
πληθυσμ. ἑλλήν. 13,000, βουλγ. 3,600· σχολεῖα
ἑλλήν. 12, μαθηταὶ 950· ἀστυκὸς πληθ. 3,000
Ἑλληνας καὶ 3,000 Βούλγαροι.

Ἐν συνόλῳ ὁ γενικὸς πληθυσμὸς τοῦ σανδζακίου
τῆς Ἀδριανουπόλεως τῶν μὲν Ἑλλήνων εἶναι 171
χιλ., τῶν δὲ Βουλγάρων 78,320, τῶν Ὀθωμανῶν
125,000, διαφόρων φυλῶν 15,000, ξένων ἐθνοτή-
των 20,000· τὸ δὲ ἄθροισμα τοῦ κατὰ πόλεις πλη-
θυσμοῦ τῶν μὲν Ἑλλήνων 73,500, τῶν δὲ Βουλ-
γάρων 13,100.

ΣΗΜ. Μεταξὺ τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τοῦ
σανδζακίου τούτου μόνον 21,000 βουλγαρόφωνοι ὁ-
πάρχουσιν, ὧν 10,000 ἐν τῇ διαμερίσματι Ἀδρια-
νουπόλεως, 600 ἐν Βαβὰ ἐσὶ, 1,600 ἐν Βουνάρ
ἰσὰρ, 1,600 ἐν Κιζιλ ἀγάτς καὶ 7,200 ἐν Μου-
σταφᾶ πασσᾶ. Ἐν τρίτῳ τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας
ἀνήκει εἰς τοὺς Ἑλληνας. Ἐτησίᾳ δαπάνη διὰ τὴν
ἑλληνικὴν παιδείαν 120,000 φράγκα. Κεντρικὸς
σύλλογος ἐν Ἀδριανουπόλει. Φιλεκπαιδευτικαὶ ἀ-

δελφότητες ἐν Σαράντα Ἐκκλησίαις, ἐν Σχοποῦ,
ἐν Διδυμοτείχῳ.

δ'. Σανδζάκιον Σηλύμνου.

Τὸ σανδζάκιον τοῦτο περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς ἐπαρ-
χίας, τὴν τῆς Σηλύμνου μετὰ τῆς ὁμωνύμου πό-
λεως καὶ πληθυσμὸν ἑλληνικὸν 500, βουλγαρικὸν δὲ
12,000, πληθυσμὸν δὲ κατὰ πόλεις ἑλληνικ. 500
καὶ βουλγαρικὸν 7,000. Τὴν τῆς Ὑαμπόλεως μετὰ
τῆς ὁμωνύμου πόλεως. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς εἶναι
300 Ἑλληνας καὶ 6,500 Βούλγαροι· ἀστυκὸς ἑλλ.
πληθυσμὸς 300, βουλγαρ. 3,000. Τὴν τοῦ Γενῆ
Ζαχαῤ μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως· πληθυσμ. ἑλλ.
1,000, βουλγ. 6,500· ἀστυκὸς ἑλλ. 1,000, βουλγ.
5,000. Τὴν τῆς Ἀγχιάλου καὶ τὴν τοῦ Καρνα-
βάτ μετὰ τῶν ὁμωνύμων πόλεων, περιχουσῶν
πληθυσμὸν ἑλληνικὸν 8,800, βουλγαρ. δὲ 17,500·
σχολεῖα ἑλλ. 4, μαθηταὶ 350· ἀστυκὸς ἑλλ. πληθ.
3,000, βουλγ. 3,500. Τὴν τοῦ Βουργᾶζ μετὰ τῆς
ὁμωνύμου πόλεως καὶ τῶν κωμοπόλεων Σωζουπό-
λεως καὶ Βασιλικοῦ· πληθυσμ. ἑλλήν. 17,000 καὶ
βουλγαρ. 5,000· ἑλλ. σχολ. 11 μετὰ 620 μαθητ.
ἀστυκὸς πληθυσμὸς 1,000 Ἑλληνας καὶ 200 Βούλ-
γαροι. Τὴν τῆς Μεσημβρίας καὶ Ἀετοῦ μετὰ 2
κωμοπόλεων τῆς Μεσημβρίας καὶ τοῦ Ἀετοῦ
πληθ. ἑλλ. 9,300 καὶ βουλγ. 8,700· σχολ. ἑλλ.
6, μαθητ. 180· ἀστυκὸς πληθ. 2,000 Ἑλληνας
καὶ 1,200 Βούλγαροι.

Τὸ δὲ γενικὸν ἄθροισμα τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ σαν-
δζακίου τούτου ἀνέρχεται τῶν μὲν Ἑλλήνων εἰς
36,900, τῶν Βουλγάρων εἰς 54,200, τῶν Ὀθωμα-
νῶν εἰς 54,300, διαφόρων φυλῶν 25,000, ξένων
ὀπηκόων 5,000· ὁ δὲ κατὰ πόλεις, τῶν μὲν Ἑλ-
λήνων 7,800, τῶν δὲ Βουλγάρων 19,900.

ΣΗΜ. Τὸ πλεῖστον τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας ἀνή-
κει τοῖς Τούρκοις· Ἑλληνικὰ φιλεκπαιδευτικὰ ἀ-
δελφότητες ἐν Ἀγχιάλῳ, Σωζουπόλει, Πύργῳ, Βα-
σιλικῷ. Ἐτησίᾳ δαπάνη διὰ τὴν ἑλληνικὴν παιδεί-
αν 40,000 φράγκα. Ἑλληνας λαλοῦντες τὸ ἑλλη-
νοβουλγαρικὸν ἰδίωμα 7,000· χωρία 30.

ε'. Σανδζάκιον Φιλιππουπόλεως.

Τὸ σανδζάκιον τοῦτο περιλαμβάνει τὰς ἐπαρχίας
τῆς Φιλιππουπόλεως, τοῦ Ταταρπαζαρτζικίου, τοῦ
Χάσκιοι, τοῦ Ἑσκή Ζαχαῤ, τοῦ Καζανλίκ, τοῦ
Τσιρπάν, τοῦ Σουλτάν γερὶ καὶ τοῦ Ἀχῆ Τσαλεπῆ,
αἵτινες περιέχουσιν ὀλικὸν πληθυσμὸν ἑλληνικὸν μὲν
32,000, βουλγαρικὸν 180,000, ὀθωμανικὸν 120,000,
διαφόρων φυλῶν 30,000, ξένης ὀπηκότητος 8,000·
σχολεῖα δὲ ἑλληνικὰ 25, ἐν οἷς φοιτῶσι 2,400 μα-
θηταί· ὁ δὲ κατὰ πόλεις πληθυσμὸς τῶν μὲν Ἑλλη-
νων εἶναι 20,000, τῶν δὲ Βουλγάρων 50,000.

ΕΠΗ. Στερούμενοι θετικῶν πληροφοριῶν περὶ τοῦ ἀκριβοῦς ἀριθμοῦ τῶν ἐν τῷ μεγάλῳ τούτῳ σανδζακίῳ περιλαμβανομένων χριστιανικῶν χωρίων, παρατηροῦμεν ὅτι κατὰ τὴν ἐπίσημον στατιστικὴν, ὁ ὅλικός αὐτῆς πληθυσμὸς συμποσοῦται εἰς 332,176 ψυχάς. Ὁ ἐλληνικὸς πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 32,000 ὧν 8000 ἐν Φιλιππουπόλει, 10500 ἐν Στενιμάχῳ, 1500 ἐν Βοδενότς, 900 ἐν Κουκλαίνῃ, 500 ἐν Παζαρτζίκ, 800 ἐν Περιστερᾷ, 1500 ἐν Χάσκιοι, οἱ δὲ λοιποὶ εἰς τινὰ χωρία περὶ τὴν Φιλιππούπολιν καὶ ἐν Ἀχῇ Τσελεπῇ. Ὁ μουσουλμανικὸς πληθυσμὸς πρὸ τῶν τελευταίων καταστροφῶν ἦν λίαν συμπαγὴς καὶ μάλιστα ἐν τοῖς διαμερίσμασι Παζαρτζίκ, Χάσκιοι, Τσιρπάν, Ἀχῇ Τσελεπῇ, Σουλτάν γερὶ, κατοικουμένου ἀποκλειστικῶς, ἐκτὸς ἐνδὸς μόνον χωρίου ὑπὸ Τούρκων. Καὶ ὁ Ἰουδαϊκὸς πληθυσμὸς ἦν ἐπίσης σημαντικὸς ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Τούντζα ἢ τῶν ῥόδων, ἐν Ἐσκῇ Ζααρῆ καὶ ἐν Καζανλίκ. Πλεῖστοι Πομάκοι Ἰθαγενεῖς ἐξισλαμισθέντες κατοικοῦσι τὰς κλιτύας τῆς Ῥοδόπης. Οἱ Πομάκοι οὗτοί εἰσιν οἱ κύριοι πρωτουργοὶ τῶν ἐν Βατὰκ σφαγῶν. Ὁ μουσουλμανικὸς πληθυσμὸς ἐκτὸς τῶν Ἀθιγγάνων, συμποσομένων εἰς 10000 ψυχάς, ἀνέρχεται κατὰ τὰς ἐπισήμους στατιστικὰς εἰς 150000, ἀλλὰ παραλειπομένων τῶν ὑπερβολῶν δυνατὸν νὰ συμποσωθῇ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἰς 120000. Ὑπολείπονται ἄρα εἰς τὸν βουλγαρικὸν πληθυσμὸν, καὶ τοῦτο πρὸ τῶν τελευταίων καταστροφῶν, ἐν συνόλῳ 142000 ψυχ. Τοσοῦτον δὲ καὶ οἱ ἀμεροληπτότεροι τῶν περιγητῶν ὑπολογίζουσι τὸν βουλγαρικὸν πληθυσμὸν τοῦ σανδζακίου· ἐπομένως ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι οἱ ἡμέτεροι ὑπολογισμοὶ κατ' οὐδὲν ὑπολείπονται τῆς ἀληθείας καταδεικνύοντες οὕτω, ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἐπισήμους πίνακας, πλεόνασμα 40000 κατοίκων. Ἐννέα καὶ ἑκατὸν ἀγροκήπια κατέχουσιν ἐν τῷ σανδζακίῳ τούτῳ ἑκτασιν ἀνωτέραν τῆς τοῦ ἡμίσεος τῆς χώρας, τὰ δὲ δύο τρίτα τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας ἐν τοῖς ἀγροκηπίοις ἀνήκουσιν τοῖς Τούρκοις καὶ Ἑλλήσιν. Χωρικοὶ Βούλγαροι, τὸ πλεῖστον ἐργάται, εἰσι διασπαρμένοι εἰς τὰ μεγάλα ταῦτα ἀγροκήπια. Ἡ ἐλληνικὴ παιδεία ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ προήχθη εἰς μέγαν βαθμόν. Ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ 25 σχολεῖα καὶ 2500 μαθηταί. Ἡ ἐτησίᾳ δαπάνη διὰ τὴν δημοτικὴν παιδείαν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐπαρχίας ταύτης συμποσοῦται εἰς 100,000 φράγκα. Ἐν Φιλιππουπόλει ἀριθμοῦνται δύο διδασκαλεῖα, ἐν γυμνάσιον, πλεῖστα προκαταρκτικαὶ σχολαὶ καὶ δύο κεντρικοὶ σύλλογοι.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ.

Πληθυσμὸς κατὰ διοικητικὰ τμήματα.

Κωνσταντινούπολις	653,000
Περίχωρα Κωνσταντινουπόλεως	42,500
Σανδζάκιον τῆς Ῥαιδεστού	168,600
» » Καλλιπόλεως	153,900
» » Ἀδριανουπόλεως	409,320
» » Σηλύμνου	175,400
» » Φιλιππουπόλεως	370,000
Ἀθροισμα	1,972,720

Πληθυσμὸς κατὰ φυλάς.

Ὅθωμανοὶ	558,300
Ἕλληνες	699,500
» βουλγαρόφωνοι	44,400
Βούλγαροι	315,520
Διάφοροι φυλαὶ	223,000
Ξένοι ὑπήκοοι	132,000
Ἀθροισμα	1,972,720

Πληθυσμὸς κατὰ πόλεις.

Ἕλληνες	437,800
Βούλγαροι	86,000

Ἀγροτικὸς πληθυσμὸς.

Ἕλληνες	306,100
Βούλγαροι	229,520

Δημοσία ἐλληνικὴ ἐκπαίδευσις.

Σχολεῖα	475
Μαθηταί	40,750
Σύλλογοι γενικοὶ	6
» ἐπαρχιακοὶ	5
» διὰ τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν	3
Ἀδελφότητες διὰ τὴν προκαταρκτικὴν	53
Ἐτησίᾳ δαπάνη φράγκα	1,590,000.

Β'. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ.

α. Σανδζάκιον Δράμας.

Τὸ σανδζάκιον τοῦτο περιλαμβάνει τὴν ἐπαρχίαν τῆς Δράμας μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, τῆς κομποπόλεως Πραβίστας, 22 ἑλλ. χωρίων, 1 μικτοῦ πληθυσμὸς ἐλληνικὸς 19,000· σχολεῖα ἑλλ. 25, μαθητὰς 865· πληθυσμὸς ἐλληνικὸς κατὰ πόλεις 4,500· καὶ τὴν τῆς Καβάλλας μετὰ τῶν πόλεων Καβάλλας ἢ Ξάνθης, 31 ἑλλ. χωρίων καὶ 3 βουλγ. πληθ. ἑλλ. 23,000, βουλγ. 1,000· ἑλλην. σχολεῖα 5, μαθ. 300· πληθ. κατὰ πόλεις ἑλλην. 5,800. Τὸ δὲ ὅλον τῶν ἐν τῷ σανδζακίῳ τούτῳ ψυχῶν εἶναι Ἕλληνες μὲν 42,000, Βούλγ. δὲ 1,000, Ὅθωμανοὶ 35,000, διάφοροι φυλαὶ 25,000, ξένοι ὑπήκοοι 5,000· ὁ δὲ κατὰ πόλεις ὅλικός πληθυσμὸς εἶναι 10,300 Ἕλληνες.

ΣΗΜ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μεταξὺ τοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ χρῆσιν ποιουμένων τοῦ ἐλληνοβουλγαρικοῦ ἰδιώματος ἀνέρχεται εἰς 13,400 διεσπαρμένους εἰς 24 χωρία, ὧν 18 ἐν τῷ διαμερίσματι Καβάλας καὶ 6 ἐν τῷ τῆς Δράμας. Φιλεκπαιδευτικοὶ σύλλογοι 6. Ἐτησίᾳ δαπάνη διὰ τὰ ἐλληνικὰ σχολεῖα 20,000 φράγκα. Ἡ ἐγγεῖος ἰδιοκτησίᾳ ἀνήκει ἀποκλειστικῶς σχεδὸν τοῖς Τούρκοις καὶ τοῖς Ἑλλησι.

6'. Σανδζάκιον Θεσσαλονίκης.

Τὸ σανδζάκιον τοῦτο περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς ἐπαρχίας· τὴν τῆς Θεσσαλονίκης μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, τῶν κωμοπόλεων Νεοχωρίου, Βάλτζης καὶ Ἐπινομῆς, 111 ἐλληνικῶν χωρίων καὶ 8 βουλγαρικῶν· πληθυσμὸς ἐλληνικὸς 57,000, βουλγαρικὸς 4,200· σχολεῖα ἐλληνικὰ 30, μαθηταὶ 2,500· πληθυσμὸς κατὰ πόλεις ἐλληνικὸς 20,000. Τὴν τῆς Βερβόιας μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, τῆς κωμοπόλεως Ναούσης καὶ 38 ἐλληνικῶν χωρίων· πληθυσμ. ἐλλ. 29,000· σχολεῖα ἐλλ. 25, μαθ. 2,000, πληθ. κατὰ πόλεις ἐλλ. 10,000. Τὴν τῶν Βοδενῶν μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, 50 ἐλλ. χωρίων καὶ 15 βουλγαρ. πληθ. ἐλλ. 28,300, βουλγαρ. 18,000· σχολ. ἐλλ. 20, μαθ. 1,100· πληθ. κατὰ πόλεις ἐλλ. 2,500, βουλγαρ. 1,500. Τὴν τῆς Γένιτζε μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, τῆς κωμοπόλεως Γουμέντζας, 60 ἐλλ. χωρίων, 15 βουλγαρ. καὶ 21 μικτῶν· πληθ. ἐλλ. 20,600, βουλγ. 3,400· σχολεῖα ἐλλ. 20, μαθ. 1,000· πληθ. κατὰ πόλεις ἐλλ. 4,000, βουλγ. 2,000. Τὴν τοῦ Ἀβρέτ ἰσάαρ μετὰ τῆς κωμοπόλεως Ἀβρέτ ἰσάαρ, 8 χωρίων ἐλλ. 50 βουλγ. καὶ 7 μικτῶν· πληθυσμὸς ἐλλ. 4,300, βουλγαρ. 16,000· σχολεῖα ἐλλ. 4 μαθ. 400· πληθ. κατὰ πόλεις βουλγαρ. 5,000. Τὴν τῆς Δοϊράν μετὰ τῆς κωμοπόλεως Δοϊράν, 8, χωρίων ἐλλ. 17 βουλγ. καὶ 5 μικτῶν· πληθ. ἐλλ. 2,000, βουλγ. 4,600· σχολ. ἐλλ. 3, μαθ. 150. Τὴν τῆς Στρωμνίτζης μετὰ τῆς κωμοπόλεως Στρωμνίτζης καὶ 38 ἐλλ. χωρίων· πληθ. ἐλλ. 21,600· σχολεῖα ἐλλ. 18, μαθ. 750. Τὴν τῆς Τίχβες μετὰ τῆς ὁμωνύμου κωμοπόλεως, 3 ἐλλ. χωρίων καὶ 6 βουλγαρ. πληθ. ἐλλ. 6,200, βουλγ. 4,500. Τὴν τῶν Βελισσῶν μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, 5 ἐλλ. χωρίων καὶ 85 βουλγαρικῶν· πληθ. ἐλλ. 1,500, βουλγ. 25,000· σχολ. ἐλλ. 2, μαθ. 200· πληθ. βουλγ. κατὰ πόλεις 5,000. Τὴν τῆς Κασσανδρείας μετὰ τῆς ὁμωνύμου κωμοπόλεως καὶ 36 ἐλλ. χωρίων· πληθ. ἐλλ. 22,000· σχολ. ἐλλ. 14, μαθ. 900. Τὴν τοῦ Ἀγίου Ὄρους μετὰ τῆς κωμοπόλεως Λιαρίγγοβι καὶ 26 ἐλλ. χωρίων· πληθ. ἐλλ. 18,000· σχολ. ἐλλ. 11, μαθ. 600. Τὸ δὲ γενικὸν ἄθροισμα τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ σανδζακίου τούτου τῶν μὲν Ἑλλήνων εἶναι 210,500,

τῶν Βουλγάρων 59,500, τῶν Ὀθωμανῶν 140,000, διαφορῶν φυλῶν 60,000 ξένης ὑπηκοότητος, 10,000. Τὸ δὲ τῶν κατὰ πόλεις πληθυσμῶν τῶν μὲν Ἑλλήνων εἶναι 36,500, τῶν δὲ Βουλγάρων 13,500.

ΣΗΜ. Τοῦ βουλγαρικοῦ ἢ ἐλληνοβλαχικοῦ ἰδιώματος ποιοῦνται χρῆσιν 74,000, ὧν 10,000 ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Θεσσαλονίκης, 23,000 ἐν Βοδενῶς, 1,800 ἐν Ἀβρέτ ἰσάαρ, 13,000 ἐν Γένιτζε, 20,000 ἐν Στρωμνίτση καὶ 6,200 ἐν Τίχβες. Ἡ ἐγγεῖος ἰδιοκτησίᾳ ἐν τοῖς διαμερίσμασι Θεσσαλονίκης, Βερβόιας, Βοδενῶν, Γένιτζε, Κασσανδρείας καὶ τοῦ Ἀθω ἀνήκει ἀποκλειστικῶς σχεδὸν εἰς τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς Ἑλλήνας. Ἐν τοῖς διαμερίσμασιν Ἀβρέτ ἰσάαρ, Δοϊράν, Βελισσοῦ ἢ Κισπρουλοῦ, οἱ Τούρκοι κατέχουσι τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς ἐγγεῖου ἰδιοκτησίας τὸ δὲ λοιπὸν διανεμέσθαι μεταξὺ τῶν ἐλλήνων καὶ τῶν βουλγάρων. Ἐν τῷ διαμερίσματι Στρωμνίτσας ἢ ἐγγεῖος ἰδιοκτησίᾳ εἶναι διανεμημένη μεταξὺ βουλγαροφώνων Ἑλλήνων καὶ τῶν Τούρκων. Ἡ διὰ τὴν δημοτικὴν τῶν Ἑλλήνων ἐκπαίδευσιν ἐτησίᾳ δαπάνη ἀνέρχεται εἰς 150,000 φράγκα. Ὑπάρχει ἐν γυμνάσιον, ἀνώτερον παρθενεγωγεῖον ἐν Θεσσαλονίκῃ, προκαταρκτικὰ σχολεῖα ἐν Βερβόια Ναούσῃ, Βοδενῶς, Γένιτζε, Στρωμνίτση, Λιαρίγγοβι. Κεντρικὸς σύλλογος ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ φιλεκπαιδευτικαὶ ἀδελφότητες ἢ σύλλογοι ἐν Βοδενῶς, Γένιτζε, Βερβόια ἐν Ναούσῃ, ἐν Λιαρίγγοβι.

γ'. Σανδζάκιον Σερρών.

Τὸ σανδζάκιον τοῦτο περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς ἐπαρχίας, τὴν τῶν Σερρών μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, τῶν κωμοπόλεων Νιγρίτης, Σίρπας καὶ Ἀηδονοχωρίου καὶ 84 χωρίων ἐλληνικῶν καὶ πληθ. ἐλλ. 68,000. Τὴν τῆς Νευροκόπης μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, 11 ἐλλ. χωρίων, 40 βουλγαρ. καὶ 5 μικτῶν· πληθ. ἐλλ. 8,500, βουλγ. 20,000· σχολ. ἐλλ. 12, μαθ. 520· πληθ. κατὰ πόλεις ἐλλ. 1,500, βουλγ. 5,000. Τὴν τοῦ Μελενίκου μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως καὶ 62 χωρίων ἐλληνικῶν· πληθ. ἐλλ. 26,500· σχολεῖα ἐλλ. 7, μαθ. 400· πληθ. κατὰ πόλεις ἐλλ. 6,000. Τὴν τοῦ Δεμίρ ἰσάαρ μετὰ τῶν κωμοπόλεων Δεμίρ ἰσάαρ, Πετρίτσης καὶ 95 ἐλλ. χωρίων· πληθ. ἐλλ. 50,000· σχολεῖα ἐλλ. 17, μαθ. 650· τὴν τῆς Ζίχνης μετὰ τῶν κωμοπόλεων Ἀλιστράτη, Ροδολίβου καὶ Ζελιαχόδας καὶ 32 ἐλλ. χωρίων· πληθυσμὸν ἐλληνικὸν 22,000· σχολεῖα ἐλλ. 18, μαθητ. 1,100, καὶ πληθ. κατὰ πόλεις ἐλλ. 9,000.

Τὸ δὲ ὅλικόν ἄθροισμα τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ σανδζακίου τούτων τῶν μὲν Ἑλλήνων εἶναι 175,000, τῶν δὲ Βουλγάρων 20,000, τῶν Ὀθωμανῶν 84,000, διαφορῶν φυλῶν 5,000, ξένης ὑπηκοότητος 10,000.

Τὸ δὲ τοῦ κατὰ πόλεις, τῶν μὲν Ἑλλήνων εἶναι 36,500, τῶν δὲ Βουλγάρων 5,000.

ΣΗΜ. Μεταξὺ τοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ τοῦ σανδζακίου τούτου ποιοῦνται χρῆσιν τοῦ ἐλληνοβουλγαρικοῦ ἰδιώματος 80,000 κάτοικοι 180 χωρίων, ὧν 40 μὲν ἐν τῷ διαμερίσματι Σεβέρων, 7 δὲ ἐν Νευροκόπῃ, 49 ἐν Μελενίκῳ, 75 ἐν Δεμίρ ἱσπάρ, καὶ Πετρίτση καὶ 9 ἐν Ζίχνη. Εἰς κεντρικὸς Σύλλογος ἐν Σεβέραις, 6 ἐλληνικαὶ φιλεκπαιδευτικαὶ ἀδελφότητες, γυμνάσιον, διδασκαλεῖον καὶ παρθεναγωγεῖον. Ἐτησίᾳ δαπάνη 100,000 φράγκα. Ἡ ἐργασίᾳ ἰδιοκτησίᾳ εἶναι διανεμηθεῖσα μεταξὺ Τούρκων καὶ Ἑλλήνων πρὸς νότον, καὶ μεταξὺ Τούρκων, Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων πρὸς βορρᾶν.

δ'. Σανδζάκιον Βιτωλίων.

Ἐν τῷ σανδζακίῳ τούτῳ ὑπάρχουσι δύο ἐπαρχίαι, ἡ τῶν Βιτωλίων μετὰ τῶν πόλεων Βιτωλίων, Καστορίας, Κλεισούρας, Σιατίστης, Κοζάνης, Γιόρτζας καὶ Βελβενδοῦ, τῶν κωμοπόλεων Μοσχόλεως, Σελίτσας, Βογαζικοῦ, Βλάτσης, Φλωρίνης, Μεγαρόβου, Τορνόβου, Ρέσνας καὶ Πρέσπας, 510 ἑλλ. χωρίων καὶ 115 βουλγαρικῶν· πληθυσμ. ἑλλ. 238,000 καὶ 25,000 βουλγαρικόν· σχολεῖται ἑλλ. 350, μαθηταὶ 16,250· πληθ. κατὰ πόλεις 60,000 ἑλληνικὸς καὶ 8,000 βουλγαρικὸς· καὶ ἡ ἐπαρχία τοῦ Περλεπέ μετὰ τῆς ὁμώνυμου πόλεως, τῆς κωμοπόλεως Κρούσέβου, 90 ἑλλ. χωρίων, 90 βουλγ. καὶ 47 μικτῶν· πληθυσμὸς ἑλλ. 40,000, βουλγ. 35,000· σχολεῖται ἑλλ. 10, μαθ. 700· κατὰ πόλεις πληθ. ἑλλ. 1,500, βουλγ. 4,000. Τὸ ὅλικόν ἀθροισμα τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ σανδζακίου τούτου εἶναι Ἕλληνας 278,000, Βούλγαροι 60,000, Ὀθωμανοὶ 90,000, διάφοροι φυλαὶ 10,000, ξένης ὑπηκοότητος 10,000· τοῦ δὲ κατὰ πόλεις, Ἕλληνας μὲν 61,500, Βούλγαροι δὲ 12,000.

ΣΗΜ. Ὁ τῷ βουλγαρικῷ ἢ ἐλληνοβλαχικῷ ἰδιώματι χρώμενος ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τοῦ μεγάλου τούτου σανδζακίου συμποσῶται εἰς 100,000 ψυχάς. Οἱ βουλγαρόφωνοι οὗτοι εὐρίσκονται πολυπληθεῖς εἰς τοὺς ν. α. χ. ἑδ. Βιτωλίων, Ρέσνης, Φλωρίνης, Μογλενῶν, Καστορίας καὶ Περλεπέ. Γεγονὸς πρᾶγματι χαρακτηριστικὸν καὶ ἀποδεικνύον ἄρχουν τὼς τὸ βαθὺ συναίσθημα ὅπερ οἱ βουλγαρόφωνοι οὗτοι ἔχουσι περὶ τῆς ἐλληνικῆς αὐτῶν καταγωγῆς εἶναι ὅτι οὐδαμοῦ ἡ ἐλληνικὴ παιδείσις εἶναι τοσοῦτον προκεχωρηκυῖα ὅσον ἐν τῷ σανδζακίῳ τούτῳ. Καὶ ἀληθῶς ἐν αὐτῇ τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ 250,000 ψυχῶν μόνον 15,000 μαθητ. ἀριθμοῦνται. ἐντὶ ἐν τῷ σανδζακίῳ τοῦτῳ ἐπὶ πληθυσμοῦ 280,000 Ἑλλήνων καὶ βουλγαροφώνων περὶ τοὺς 17,000 μαθηταὶ φοι-

τῶσιν εἰς τὰ ἐλληνικὰ σχολεῖα. Σχετικῶς ἄρα πρὸς τὴν δημοτικὴν παιδείαν ἡ περὶ τῆς δ' λόγος ἐπαρχία εἶναι δικαίῳ τῷ λόγῳ ἢ κατ' ἐξοχὴν ἐλληνικὴ ἐπαρχία. Ἀριθμεῖ, ἐν γυμνάσιον καὶ ἀνώτερον παρθεναγωγεῖον ἐν Βιτωλίοις, ἐλληνικὰ σχολεῖα ἐν Καστορίᾳ, Κλεισούρᾳ, Σιατίστῃ, Κοζάνῃ, Γιόρτζᾳ, Μεγαρόβῳ, Τορνόβῳ, Φλωρίνῃ, ὡς καὶ διαφόρους φιλεκπαιδευτικοὺς καὶ φιλολόγους συλλόγους, πρὸς διάδοσιν τῆς παιδείας καθ' ἅπαντα ταῦτα τὰ μέρη. Ἡ ἐτησίᾳ δαπάνη πρὸς διατήρησιν τῶν φιλεκπαιδευτικῶν τούτων καθιδρυμάτων ἀνέρχεται εἰς 250,000 φράγκων.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ.

Πληθυσμὸς κατὰ διοικητικὰ τμήματα.

Σανδζάκιον Δράμας	108,000
» Σεβέρων	294,000
» Θεσσαλονίκης	480,000
» Βιτωλίων	448,000
Ἄθροισμα	1,330,000

Πληθυσμὸς κατὰ φυλάς.

Ὀθωμανοὶ	349,000
Ἕλληνες	438,100
» Ἑλληνόβλαχοι	70,000
» Βουλγαρόφωνοι	197,400
Βούλγαροι	140,500
Διάφοροι φυλαὶ	100,000
Ξένης ὑπηκοότητος	35,000
Ἄθροισμα	1,330,000

Πληθυσμὸς κατὰ πόλεις.

Ἕλληνες	144,800
Βούλγαροι	30,500

Ἀγροτικὸς πληθυσμὸς.

Ἕλληνες	560,700
Βούλγαροι	110,000

Δημοσίᾳ ἐλληνικὴ παιδείσις.

Σχολεῖα	638
Μαθηταὶ	32,885
Σύλλογοι ἐπαρχιακοὶ	3
Ἀδελφότητες προκαταρκτικῆς παιδείσεως	25

Ἐτησίᾳ δαπάνη φράγκα 520,000.

Μέγιστον διατρέχει τις κίνδυνος νὰ καταληφθῇ ὑπὸ ἀηδίας ἂν ἐπιχειρήσῃ νὰ ἐξετάσῃ τίνι τρόπῳ παρασκευάζεται ἡ διοίκησις, αἱ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων καὶ τὸ γεῦμά του.

Ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἕκαστος κέκτηται τριῶν εἰδῶν φίλους· τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν, τοὺς μισοῦντας καὶ τοὺς ἀδιαφροῦντας ἂν ζῇ ἢ ἂν ἀπέθανεν. (Ἐστία.)